

Dansk Skolemuseum 2002

Af museumsleder ph.d. Keld Grinder-Hansen

Dansk Skolemuseums virksomhed i 2002 har været præget af flere mandskabsmæssige ændringer. Administrator Christine Nordentoft ophørte pr. 1. maj 2002. Phil Davies ansattes pr. 1. februar i en fast stilling som museumsforvalter. Museumsinspektør Åse Højlund Nielsen påbegyndte den 17. juni forældreorlov. Stud.mag. Rune Clausen blev ansat pr. 1. maj, 20 timer pr. uge. Den ledige stilling som receptionist blev pr. 1. maj besat med børnehaveklasseleder Barbara Grut.

Museet har i 2002 vist tre særudstillinger og etableret en ny permanent udstilling om Jonstrup Statsseminariums historie i lokaler på Jonstrup Gl. Seminarium i Værløse Kommune.

Forbedringer af de permanente udstillinger

I 2002 fortsatte arbejdet med at forbedre de eksisterende grundudstillinger. I stuen indrettedes en semi-permanent udstilling om anskuelsesundervisning. Sammedets er der arbejdet videre med at give receptionen og de første udstillingslokaler et mere interessant og indbydende præg. Museets skolestue på 1. sal er bygget om, så det nu fremstår mere autentisk som en skolestue fra før 2. verdenskrig, bl.a. har museet fået overdraget en original kakkelovn fra Ulstrup Skole i Østjylland fra 1926.

Særudstillinger

Sprogudstillingen

Som en markering af det europæiske sprogår 2001 arrangerede Dansk Skolemuseum i samarbejde med konsulent Signe Holm-Larsen en særudstilling om fremmedsprogundervisningens historie i Danmark under titlen »Vore fælles sprog – sprog som interkulturelt værktøj før og nu«.

Udstillingen vistes i perioden 18. december 2002 til marts 2002. Målet med udstillingen var at skildre fremmedsprogenes pædagogik og rolle i det danske skolesystem gennem historien belyst i forhold til samfundets skiftende behov for fremmedsprogkyndige borgere.

Tidsmæssigt strakte udstillingen sig fra middelalderens katedralskoler, hvor latin var det fælles sprog i Europa, over 1700- og 1800-tallets lærde skoler og op til nutidens folkeskoler og gymnasier, hvor engelsk dominerer blandt fremmedsprogene og foreslås indført tidligere og tidligere i grundskolen.

Publikum blev i udstillingen præsenteret for eksempler på audiovisuel fremmedsprogundervisning (sprogband, sproglaboratorium, computere med cd-rom og in-

Audiovisuelt udstyr til brug i fremmedsprogsundervisningen. I forgrunden sproglaboratoriebokse fra Vestre Borgerdyd Gymnasium. Foto fra Fremmedsprogsudstillingen. Christian Glenstrup.

ternetopkobling m.m.) ved siden af et udvalg af århundredernes vigtigste fremmedsproglærebøger.

I tilknytning til udstillingen udgav Dansk Skolemuseum og Krogs Forlag bogen *Fremmedsprog i den danske skole*. 17 forfattere har her under Signe Holm-Larsens redaktion fremlagt ny viden om skolens formidling af sprog og kultur fra middelalder og renæssance til dagens skole – med forsøg på at kigge videre frem. Vi kan godt indrømme, at skolemuseet er lidt stolt af denne pioner-indsats. Se Bent Sunesens anmeldelse af bogen.

Broderi 2002

Som led i det landsdækkende projekt »Broderi 2002« blev der etableret broderiudstillinger flere steder i landet; Dansk Skolemuseum viste i perioden 18. marts til 5. maj særudstillingen »Broderi 2002«. I denne udstilling indgik ca. 600 moderne elevarbejder fra folkeskoler og seminarier sammen med historiske eksempler fra museets samlinger. Ved den festlige åbning i marts deltog omkring 400 af de elever og lærerstuderende, der havde bidraget med arbejder til udstillingen. Udstillingen var tilrettelagt af museumsinspektør Åse Højlund Nielsen.

Med lodder og trisser

Den 27. september åbnede særudstillingen »Med lodder og trisser. Fysikfirmaer i Hillerød gennem 125 år, 1868-1993. C. Weitzmanns Etablissement, Otto Nielsens Etablissement og Podis«. Udstillingen skildrede de ovennævnte fysikfirmaers historie, set i relation til udviklingen af fysikfagets position i den danske folkeskole, og præsenterede en omfattende samling af firmaernes apparater til fysikundervisningen. C. Weitzmann var i 1880'erne statens første konsulent på fysikområdet og kom med sin dobbeltrolle som statens tilsynsførende og producent af fysikapparater til at sætte et afgørende præg på udviklingen af fysikundervisningen i denne periode. I forbindelse med udstillingen udgav Dansk Skolemuseum en bog på 80 sider om fysikfirmaerne skrevet af fysiklærer Finn Reindahl. Udstillingen var tilrettelagt af museets fysikgruppe: Finn Reindahl, Sven Bang og Jørgen Jensen.

Jonstrup Samlingen

Den 14. september åbnede en særudstilling om Jonstrup Statsseminariums historie igennem 200 år – 1790-1990 af viceborgmester Jørn Johan Nielsen på Jonstrup Seminarium i Værløse Kommune. Udstillingen omfatter genstandsmateriale, ikke mindst malerier og fotografier fra Jonstrups Mindestuer, der efter seminariets nedlæggelse blev overdraget til Dansk Skolemuseum. Udstillingen skildrer seminariets

Koret på Jonstrup Statsseminarium 1919, med Victor Cornelins som dirigent. Cornelins kom fra Dansk Vestindien, men fik efter sin uddannelse på Jonstrup sit virke i den danske folkeskole. I mange år var han viceinspektør i Nakskov. Foto: Jonstrup Samlingerne.

liv og traditioner i det gamle Jonstrup Seminarium i perioden fra 1809 til flytningen til Lyngby i 1955; men udstillingen beretter også om generelle træk i udviklingen af dansk læreruddannelse i de to århundreder, hvor Jonstrup-seminariet virkede. Den nye udstilling har fået til huse i fem lokaler på 1. salen af Jonstrup gamle øvelses-skole (Jonstrupvej 288, opgang E) og vil fremover være åben den første søndag i måneden kl. 12-16 eller efter aftale med Dansk Skolemuseum. Udstillingen er opbygget af Dansk Skolemuseum med økonomiske midler fra Værløse Kommune.

Tilvæksten til museets samlinger

I årets løb har museet modtaget skolehistoriske genstande som gaver fra skoler og privatpersoner. Donationer består af alt fra en til flere hundrede museums-genstande. Herudover har museet indsamlet et stort genstandsmateriale fra skoler og undervisningsinstitutioner landet over. Fysikgruppen har forøget museets i forvejen betydelige fysiksamling med yderligere apparater, der er indkommet fra privatpersoner og undervisningsinstitutioner.

Blandt årets markante erhvervelser skal nævnes en betydelig og spændende samling oldsager fra Danmarks Pædagogiske Bibliotek, som stud. mag. Søren Tillisch har fundet i bibliotekets samlinger. Forløbige undersøgelser tyder på, at det drejer sig om en lærersamling fra Ubby i Vestsjælland, der i 1865 er indsendt til den da nyoprettede lærerhøjskole.

Registrering af samlingerne

Arbejdet med at registrere museets samling på anslået 100.000 genstande er fortsat under ledelse af Åse Højlund Nielsen; under hendes orlov har Rune Clausen overtaget denne opgave. En række frivillige medarbejdere har deltaget i registreringen. Med de nuværende mandskabsressourcer er det vanskeligt blot at følge med i registreringen af nytilkomne genstandsmaterialer, så den retrospektive datering foregår kun i begrænset omfang og specielt i forbindelse med udlån eller etablering af særudstillinger. Således blev Gorky Smiths børnetegninger registreret i forbindelse med udlån fra Jonstrup-samlingerne til særudstilling, ligesom genstandene blev registreret før etableringen af den permanente udstilling på Jonstrup Gl. Seminarium.

Magasinforhold

I foråret 2002 indgik Dansk Skolemuseum den endelige kontrakt med Københavns Kommune, der sikrer Dansk Skolemuseum magasinplads i kældrene under Tingbjerg Skole. Museet råder nu over to magasinrum på i alt godt 500 m², men har mulighed for at få yderligere plads i takt med samlingernes forøgelse i de kommende år. Arbejdet med at indrette og organisere magasinrummene er fortsat under museumsforvalter Phil Davies' ledelse i 2002. Museet har fra bl.a. Blågård's Seminarium modtaget et stort antal reoler og hylder til magasinerne.

Forespørgsler og udlån

Antallet af faglige forespørgsler til museet er betydeligt. På årsbasis drejer det sig anslået om mellem 200-300 forespørgsler, som tilsammen lægger beslag på en ikke

ubetydelig del af det faglige personales tid. Museets genstandsmateriale, specielt planche- og billedsamlingen, er efterspurgt af bogforlagenes billedredaktører og forfattere, ligesom samlingerne og ikke mindst skolestuen har været benyttet ved reklamefilm, fjernsyns- og filmoptagelser. Museet har jævnligt udlånt genstande til andre museer, skoler og undervisningsinstitutioner. I juni 2002 udlåntes museets samling af kunstneren Gorky Smiths børnetegninger til en særudstilling i Hørsholm Kunstforening, og i september blev museets flotte model af en gymnastiksal fra 1887 samt andre genstande udlånt til særudstillingen »Storbydrømme«, der vist i Rundetårn som led i årets »Golden days«-festival.

Biblioteket

Det lykkedes ikke at finde en langtidsledig bibliotekar til at fortsætte Bente Pedersens arbejde i 2002 med en systematisk opstilling af museets bibliotek. Arbejdet har således stået stille i 2002.

Besøg og formidling

Det samlede besøgstal for 2001 blev på 12.775. Besøgstallet i 2002 vurderes i skrivende stund (medio september) at blive noget mindre end sidste år, hvilket først og fremmest skyldes den lange og varme sommer, som under et har ramt museumsbranchen hårdt. Museets åbningstider har i 2002 fortsat været: mandag-fredag 10-16, lørdag lukket og søndag 12-16. Museets entré er: 25 kr. for voksne, 15 kr. for børn og 20 kr. for deltagere i grupper på over ti. Klasser og grupper fra børne- og ungdomsuddannelser er gratis, medens elever fra voksenuddannelser skal betale entré på museet.

Museet har i første halvdel af 2002 med hjælp fra museets gruppe af frivillige fortsat kunnet tilbyde rundvisninger og besøg i »den gamle skolestue« for børne- og voksengrupper.

Arbejdet med at udvikle museets hjemmeside er fortsat. Nye publikumstiltag er lanceret, f.eks. indførelsen af »månedens genstand« og en publikumsquiz.

Samarbejde og kontakter

Museet er medlem af Museumsrådet for København og Frederiksberg og af Dansk Kulturhistorisk Museumsforening; museets medarbejdere deltager i denne forenings møder og arrangementer.

Keld Grinder-Hansen er medlem af følgende selskabers bestyrelser: Selskabet for dansk Skolehistorie og Hoven Skolemuseum og desuden medlem af Undervisningsministeriets skolebogsprisudvalg.

Forskning og formidling

I løbet af året har Dansk Skolemuseum haft besøg af en række skolehistoriske forskere, ligesom museet har besvaret en række elektroniske forespørgsler af faglig karakter fra ind- og udland.

I 2002 har Dansk Skolemuseum udgivet to bøger:

I forlængelse af særudstillingen »Vore fælles sprog – sprog som interkulturelt værktøj før og nu« om fremmedsprogenes historie i Danmark, der blev vist vinteren 2001/02, udkom i marts 2002 antologien *Fremmedsprog i den danske skole*, redigeret af Signe Holm-Larsen. Bogen indeholder i alt 18 artikler, der beskriver, hvordan dansk fremmedsprogsundervisning er blevet til, hvordan den ser ud i dag, og hvilke forventninger fagfolk nærer til fremtiden for både moderne og klassiske fag.

I forbindelse med særudstillingen »Med trisser og lodder« (se ovenfor) udgav Dansk Skolemuseum en bog med samme titel skrevet af fysiklærer Finn Reindahl.

Keld Grinder-Hansen har i løbet af året holdt en række skolehistoriske foredrag for seminarieklasser og universitetshold på Dansk Skolemuseum. Keld Grinder-Hansen har derudover deltaget i en fjernsynsudsendelse og tre radioudsendelser om skolehistoriske spørgsmål.

Den Rådgivende Komité for Dansk Skolemuseum

Den 30. september 2002 afholdtes det årlige medlemsmøde for den Rådgivende Komité for Dansk Skolemuseum. Omkring 30 organisationer og institutioner er medlemmer af komitéen.

Museets økonomi

Museets basisbudget forblev uforandret i 2002. Der vil således stadig være behov for at arbejde for at øge de faste drifttilskud i de kommende år, således at museet med tiden kan nå sin ønskede status som et professionelt drevet specialmuseum for uddannelses- og skolehistorie. Derimod opnåede museet pæn fondsstøtte til en række af museets projekter.

Følgende fonde og institutioner har givet økonomisk støtte til projekter på Dansk Skolemuseum 2002:

Foss Electric
Hillerød Kommune
Undervisningsministeriets Tipsmidler
Velux Fonden
Værløse Kommune

Museets organisation

Museet blev stiftet i oktober 1995. Stifterne var Danmarks Lærerforening, Lærerstandens Brandforsikring og Undervisningsministeriet. Museet er en selvejende institution med egen bestyrelse. Samlingerne er ejet af Undervisningsministeriet.

Museets personale

Museumsleder, ph.d. Keld Grinder-Hansen, museumsinspektør, cand.mag. Åse Højlund Nielsen (forældreorlov fra 17. juni), administrator, cand.scient.bibl. Christine Nordentoft (ophørt pr 1. maj 2002), forvalter Philip Davies (fastansat pr. 1. februar

Lærersamlingen af oldsager fra Ubby Sogn, indkommet til Dansk Skolemuseum fra Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

2002), receptionist Anne Giehm (ophørt pr. 8. januar 2002), receptionist Barbara Grut (ansat pr. 1. maj 2002), konsulent, mag.art. Christian Glenstrup, rengøringsassistent Ying Li (tilbage fra forældreorlov 7. september 2002), rengøringsassistent Jens Turner (til 6. september 2002), forvalterassistent Kristian Bornebie (ophørt pr. 9. august 2002), stud.mag. Rune Clausen (ansat fra 1. maj 2002, 20 timer pr. uge).

Herudover var følgende personer tilknyttet museet som frivillig, ulønnet arbejdskraft: Erland Andersen, Sven Bang, Brita Bjørling Johannsen, Jane Dahl, Jørgen Duus, Kaj Garulf, Jørgen Jensen, Britta Kragelund, Mogens Laursen, Lissa Nicolajsen, Helge Petersen, Jørgen Pedersen, Finn Reindahl, Lilian Scheel, Else Schou, Jens Peder Skov, Inger Tegllund-Jensen og Ruth Toft.

De frivillige medarbejderes indsats skal atter i år fremhæves som en nødvendig forudsætning for gennemførelsen af museets udadvendte virksomhed. Der afholdtes i løbet af året månedlige orienteringsmøder for museets frivillige medarbejdere. Den 28. september foretog museets personale en faglig udflugt til Horsens Skolemuseum og Den fynske Landsby.

Museets bestyrelse

Formand Jørgen Jensen, udpeget af Lærerstandens Brandforsikring; næstformand Anni Herfort Andersen, udpeget af Danmarks Lærerforening; tidl. undervisningsdirektør Holger Knudsen, udpeget af undervisningsministeren; formand Gorm Leschly, Gymnasieskolernes Lærerforening, udpeget af den Rådgivende Komité for Dansk Skolemuseum; direktør Carsten U. Larsen, Nationalmuseet; professor, dr.pæd. Vagn Skovgaard-Petersen, udpeget af Selskabet for Dansk Skolehistorie; prorektor Nils Holdgaard Sørensen, udpeget af Danmarks Pædagogiske Universitet.

Keld Grinder-Hansen. f. 1959, cand. mag. i historie og etnologi. Ph.d. 1996. Leder af Dansk Skolemuseum fra 1997.